

Det
Arabiske
Initiativ

المبادرة
العربية

Omslag:

Kong Husseins Moské i Amman, Jordan.

Foto: J.F. Raga

Forord

Vi kan alle huske helt præcist, hvor vi befandt os, da vi 11. september 2001 fik nyheden om terrorangrebet mod World Trade Center i New York og mod Pentagon i Washington. Kun de færreste af os havde haft fantasi til at forestille os karakteren af det blinde had mod vesten, og mod USA i særdeleshed, der lå bag denne terror.

Tiden efter 11. september 2001 har – ud over en resolut og verdensomspændende indsats mod terrorisme – givet anledning til eftertanke både i den arabiske verden og i vesten. Ekstremisme og terrorisme har vi kendt i århundreder. Det nye er, at der synes at være tale om et forsøg på at mobilisere muslimer over hele verden til krig mod den vestlige civilisation. 11. september skulle være startdatoen for et globalt sammenstød mellem civilisationer, men det må ikke lykkes.

Vesten og den arabiske verden må ikke lade terroristerne skrive vores historie. Den skal skrives af det flertal, som ser fællesgods frem for forskelle – og muligheder frem for konflikter. Blandt fællesgodset er befolkningernes ønske om at leve i fred, velstand og frihed. Blandt mulighederne er at indgå i et partnerskab mellem vesten og den arabiske verden om at opfylde dette ønske. Et partnerskab for reform og fremskridt med den muslimske verden til fordel for os alle.

Det er i essensen, hvad regeringens Arabiske Initiativ handler om.

Udenrigsministeriet, januar 2005

A handwritten signature in black ink, appearing to read 'Per Stig Møller'.

Per Stig Møller
Udenrigsminister

A handwritten signature in black ink, appearing to read 'Bertel Haarder'.

Bertel Haarder
Integrations- og udviklingsminister

Øget dialog og samarbejde med de arabiske lande – en prioritet for regeringen

Den arabiske verden som nabo – danske interesser

Regeringen sætter forholdet til den arabiske verden og Iran højt på den udenrigspolitiske dagsorden. Udviklingen i Nordafrika, Mellemøsten, Golfen og Iran har direkte indflydelse på væsentlige forhold i Europa. Sammen med Køreplan for Fred i Mellemøsten udgør Det Arabiske Initiativ hjørnestenen i regeringens politik for regionen.

Med udvidelsen af EU og NATO er de arabiske lande for alvor blevet vore naboer. Mulighederne og behovet for dialog og samarbejde med de arabiske lande og Iran er dermed øget. Danmark og EU har klare interesser i, at vore nye naboer syd og øst for Middelhavet udvikles økonomisk og politisk i fred og stabilitet.

En fredelig udvikling præget af velstand og frihed i den arabiske verden er en grundlæggende forudsætning for langsigtede løsninger af en række grænseoverskridende problemer, der kun kan løses i et fællesskab af EU og de arabiske stater. Højt på dagsordenen står ikke mindst den fælles bekymring over den fortsatte terrortrussel fra radikale islamister i både de arabiske lande og Europa. Illegal emigration til EU fra og især gennem de nordafrikanske lande er et andet problem, der må søges løst gennem en fælles indsats.

Sana'a, Yemen. / Foto: Ignasi Rovira

Et frugtbart samarbejde om løsning af fælles problemer og udfoldelse af fælles muligheder kan kun etableres på et fundament af gensidig respekt, tolerance og forståelse for de historiske og aktuelle rammebetingelser for udviklingen i de enkelte lande og i regionerne.

De arabiske lande er bevidste om behovet for at modernisere og reformere deres samfund. Arab Human Development-rapporterne fra 2002 og 2003, udgivet af FN's Udviklingsprogram UNDP og forfattet af et hold arabiske forskere og politiske analytikere, konkluderede således, at en positiv udvikling i de arabiske lande bremses af manglende borgerrettigheder, mangelfuld spredning og brug af viden samt manglende muligheder for kvinder. Opgaven for omverdenen er derfor at støtte de arabiske regeringers egne reform- og moderniseringsbestrebelsers, herunder udviklingen af civilsamfundet.

Dette må ske parallelt med, at der aktivt søges en varig og retfærdigt forhandlet løsning på den israelsk-palæstinensiske konflikt. Denne konflikt er fortsat den væsentligste enkeltstående barriere for øget regionalt samarbejde i den arabiske verden. Og den skaber direkte og indirekte grobund for terrorisme, i regionen og internationalt. Konflikten bør imidlertid ikke få lov til at tage mulige samarbejdsbestrebelsers og moderniseringsprocesser som gidsler. Modernisering, reformer og regionalt samarbejde i den arabiske verden er under alle omstændigheder forudsætninger for den fremgang i den arabiske verden, der kan gøre terrorisme og civilisationskonflikter utiltalende for de arabiske befolkninger.

Det Arabiske Initiativ – en langsigtet indsats

Med regeringens Arabiske Initiativ følges en flerstrengt strategi, hvis langsigtede mål er stabilitet og fred, båret af frihed og velfærd, i EU's nabolande syd og øst for Middelhavet.

I 2003 lancerede den danske regering Det Arabiske Initiativ som en del af en ny vision for dansk udenrigspolitik. Regeringens planer for Det Arabiske Initiativ er formuleret i "En verden i forandring: Regeringens bud på nye prioriteter i Danmarks udenrigspolitik" fra 2003. Formålet med initiativet er at etablere den helt nødvendige basis for en bredere dialog med landene i Mellemøstregionen, fra Marokko i vest til Iran i øst, og at støtte lokale kræfter i disse lande, der arbejder for reformer i retning af friere og mere demokratiske samfund.

Regeringen anser demokrati, god regeringsførelse, overholdelse af menneskerettighederne og kvinders ligestilling som forudsætninger for en fredelig og stabil samfundsudvikling. De basale menneskerettigheder er absolutte og universelle, og der er intet, der berettiger deres systematiske overtrædelse. Samtidig anerkendes det, at styreformer kan og må udvikles fredeligt og gradvist i henhold til historie, tradition og kultur. Der kan derfor ikke tales om en facitliste for den demokratiske udvikling, som regeringen ønsker at støtte i den arabiske verden og i Iran. Udgangspunktet for såvel som resultatet af enhver udviklingsproces er til enhver tid de pågældende nationers egne.

Det er væsentligt at understrege, at regeringens Arabiske Initiativ er tænkt som en langsigtet indsats. Den gensidige tillid, der ligger til grund for enhver åben og konstruktiv dialog, tager tid at opbygge. Og reformer følger som oftest ikke en lineær bane opad og fremad.

Der skal være plads til modgang, uden at Danmark og omverdenen af den grund mister modet.

Regeringens Arabiske Initiativ omfatter to spor – et bilateralt og et multilateralt.

Som det bilaterale spor er der etableret et Dansk

Partnerskabsprogram. Programmet støtter konkrete projekter og aktiviteter, der kan fremme reformprocesser i de arabiske lande og Iran og bidrage til at øge dialog og samarbejde mellem Danmark og disse lande.

I det multilaterale spor arbejdes der med tre indsatsområder: For det første yder regeringen en aktiv indsats for at styrke EU's strategi for reformer i Mellemøstregionen og for at fremme den politiske dialog mellem EU og de arabiske lande. For det andet søger regeringen at medvirke til at skabe et regionalt samarbejdsforum i den arabiske verden, der kan håndtere spørgsmål om fred, sikkerhed, dialog og udvikling i regionen. Og for det tredje bidrages aktivt til udviklingen af NATO's samarbejde og dialog med Mellemøstregionen på det militære og sikkerhedspolitiske område.

Freds demonstrationer i Amman, Jordan. / Foto: Mogens Blom

Lotfollah Moské i Esfahan, Iran. / Foto: Bruno Morandi

Den danske bilaterale indsats – fokus og konkrete aktiviteter

Det Danske Partnerskabsprogram

Med Det Danske Partnerskabsprogram har regeringen skabt et operativt udenrigspolitisk instrument, der giver Danmark mulighed for aktivt at støtte progressive regeringer og civilsamfundsorganisationer i den arabiske verden og Iran.

Regeringens overordnede mål med Det Danske Partnerskabsprogram er at støtte reformer og fremskridt i de arabiske lande og Iran og at fremme den politiske dialog mellem parter i disse lande og Danmark.¹ Disse to formål anses som to sider af samme mønt, og aktiviteter under Det Danske Partnerskabsprogram vil alle skulle understøtte målsætningen om dialog såvel som målsætningen om reform. Det betyder blandt andet helt konkret, at langt de fleste aktiviteter under programmet vil blive udviklet og udfoldet i partnerskaber mellem danske og arabiske organisationer.

Regeringen har fra 2004 afsat op til 100 millioner kroner årligt til finansiering af aktiviteter under Det Danske Partnerskabsprogram.

Støtte til reformer

Landenes egne reformdagsordener, kvinders rettigheder, frie medier, demokrati og menneskerettigheder er i fokus.

Med udgangspunkt i blandt andet det solide analysearbejde indeholdt i Arab Human Development-rapporterne fokuserer regeringen på tre delmålsætninger, der lægges til grund for regionale indsatser og for det bilaterale samarbejde med de enkelte lande. Det vil således være tværgående målsætninger at fremme:

- Kvinders rettigheder og udfoldelsesmuligheder.
- Frie, uafhængige og professionelle medier.
- Demokratisering og respekten for og beskyttelsen af menneskerettighederne.

Der er imidlertid meget store forskelle mellem de enkelte arabiske landes historie, ønsker og forudsætninger for at gennemføre reformer. Derfor formuleres øvrige målsætninger og strategiske tilgange for de bilaterale indsatser i samarbejde med relevante parter i de enkelte lande. Dette sker på baggrund af grundlæggende analyser af reformprocesser og identifikation af aktører, der arbejder for reformer, sammenholdt med danske parter muligheder for at bidrage konstruktivt til disse bestræbelser.

¹ Det Danske Partnerskabsprogram inkluderer i første omgang ikke indsatser i Irak, Israel og De Palæstinensiske Selvstyreområder, der er omfattet af selvstændige samarbejdsprogrammer.

Udgangspunktet er dialog med de berørte landes regeringer og tilbud om bilateralt samarbejde. I en række lande er brede bilaterale samarbejdsprogrammer under etablering. De er baseret på regeringens ønske om reform og modernisering og vil ofte omfatte både regerings-samarbejde og støtte til civilsamfundet.

Enkelte regeringer har kun vist begrænset interesse i at indgå i en tættere dialog og et nærmere samarbejde med Danmark. I disse tilfælde starter partnerskabsprogrammet beskedent med enkelte tillidsskabende foranstaltninger og projekter, der har til formål at uddybe dialogen med regeringen.

Dette forhindrer imidlertid ikke, at der blandt nationale civilsamfundsorganisationer kan være interesse for samarbejde med danske organisationer, ligesom Danmark kan støtte regionale eller internationale organisationers dialog og samarbejde med disse lande.

Strategi og delmål for partnerskabsprogrammet afhænger således af de til enhver tid gældende muligheder for at støtte en reformvenlig udvikling. Programmets succes vil derfor også afhænge af evnen til løbende at analysere samfundsudviklingen med henblik på identifikation af nye veje såvel som blindgyder eller vildspor blandt de iværksatte indsatser. Med henblik på at varetage denne krævende opgave vil der som led i de regionale og bilaterale indsatser under programmet blive udsendt enkelte danske rådgivere, der i samarbejde med de danske ambassader i de omfattede lande indgår i dialog med landenes myndigheder og øvrige relevante aktører om programmets videre udvikling.²

2 Danmark har ambassader i Algier, Kairo, Damaskus, Riyadh og Teheran – ud over i Bagdad, Tel Aviv og Ramallah (repræsentationskontor).

Fremme politisk dialog

Programmet åbner døre for en styrket dialog på alle niveauer mellem to verdener.

Den generelle målsætning om at fremme politisk dialog mellem parter i de arabiske lande og Iran på den ene side og Danmark på den anden forfølges ad to veje:

For det *første* søges partnerskabsprogrammet generelt – som betegnelsen indikerer – gennemført i partnerskaber mellem danske organisationer og institutioner og deres arabiske pendanter. Det medfører en naturlig dialog om reformspørgsmål mellem de myndigheder, parlamenter, NGO'er, interesseorganisationer mm., der involveres på dansk og arabisk side i gennemførelsen af partnerskabsprogrammet.

For det *andet* støttes enkelte projekter, der har dialogen som hovedformål. Dialog med henblik på at nedbryde gensidige stereotyper og øge den gensidige forståelse og tolerance. Hvor dialogen i partnerskaber mellem søsterorganisationer ofte vil være præget af enighed og fælles verdenssyn, er det hensigten, at de egentlige dialog-projekter skal bryde meningsmodsætninger og skabe kontakt på tværs af skel, der ellers ikke nødvendigvis var blevet passeret. Det gælder oprettelsen af Det Dansk-Egyptiske Dialoginstitut i Kairo, og det gælder udviklingen af et regionalt ungdomsprogram, der har til formål at fremme kontakt mellem engagerede unge fra den arabiske verden og Danmark.

Det er samtidig regeringens håb, at aktiviteterne på begge områder kan være med til at udvide den kreds af danskere, der med indsigt og erfaring vil kunne repræsentere Danmark som kvalificerede samarbejdspartnere for vores arabiske naboer.

Det Danske Institut i Damaskus, Syrien. / Foto: Louis-Henrik Worsøe

Partnerskabsprogrammets gennemførelse

Partnerskabsprogrammet gennemføres via nationale, regionale og internationale organisationer og institutioner.

Støtte til reformbestræbelser, der drives af nationale organisationer og institutioner, er partnerskabsprogrammets fundament. Partnere vil blive nøje udvalgt, og støtte vil som oftest tage form af partnerskaber med danske søsterorganisationer.

Regeringen lægger desuden vægt på at støtte regionale netværk, strukturer og organisationer i de arabiske lande. Regionens mangesidighed og vidt forskellige erfaringer med reformer kombineret med et stærkt kulturelt og politisk fællesskab giver rige muligheder for gensidig inspiration, erfaringsudveksling og vejledning i forbindelse med reformprocesser.

Enkelte internationale organisationer har i kraft af deres neutrale og uafhængige status opnået særlig adgang til centrale reformprocesser i de arabiske lande. Det gælder særligt FN's Udviklingsprogram UNDP. Partnerskabsprogrammet vil koordinere indsatser med relevante internationale organisationer og vil i visse tilfælde også kanalisere støtte via disse.

Status for partnerskabsprogrammets udvikling

Samarbejde indledt med Egypten, Iran, Jordan og Yemen i 2004. Algeriet, Marokko og Syrien følger i 2005.

I erkendelse af Danmarks begrænsede erfaring med samarbejde i den arabiske verden betragter regeringen de første to år af Det Danske Partnerskabsprogram som en pilotfase, i hvilken danske organisationer kan danne netværk med relevante aktører, etablere den nødvendige tilstedeværelse i centrale samarbejdslande og høste indledende erfaringer med samarbejdspartnere. Som nævnt vil programmets målopnåelse afhænge af evnen til løbende at følge udviklingen og identificere nye muligheder for strategisk samarbejde. Det tilsiger en gradvis udvikling af programmet, så opgaverne stiger i et tempo, hvor kapaciteten i Udenrigsministeriet og hos centrale danske partnere kan følge med.

Ved udgangen af 2004, et år inde i pilotfasen, var der iværksat indledende projekter i Egypten, Iran, Jordan og Yemen (se faktabokse side 11-13).

I pilotfasens andet år vil der tillige blive indledt projekter i Algeriet, Marokko og Syrien.

I Algeriet og Marokko er indsatsområderne under udvikling. Meget tyder imidlertid på, at det indledende fokus vil være på arbejdsmarkedsområdet, ligesom muligheder for at støtte civilsamfundsorganisationer på kvinde- og ungdomsområdet vil blive undersøgt.

Efter en opfølgende identifikationsmission til Syrien i oktober 2004 ligger det fast, at den syriske regering er interesseret i at samarbejde omkring støtte til de moderniseringsprocesser, der skal gennemføres i landet. Syrien håber snart at kunne underskrive en associeringsaftale

Det første bestyrelsesmøde i
Det Dansk-Egyptiske Dialoginstitut
i Kairo 13. december 2004.
Foto: Ambassaden i Kairo

I *Egypten* er der oprettet et dansk-egyptisk dialoginstitut. Institutet skal bidrage til at fremme dansk-europæisk-arabisk dialog omkring spørgsmål af aktuell betydning for Egypten og Mellemøstregionen såvel som for Europa, såsom demokratisering, retsreformer, menneskerettigheder og civilsamfundsudvikling. Institutet skal desuden anvendes i forbindelse med gennemførelsen af andre projekter under Det Arabiske Initiativ. Institutet, som har en dansk-egyptisk bestyrelse, er placeret i Kairo som en selvstyrende enhed under Al Ahram Fonden og knyttet til Al Ahram Center for Politiske og Strategiske Studier. Centret hører til blandt de mest velrenommerede forskningsinstitutioner i den arabiske verden.

Der er foreløbig bevilget 20 millioner kroner for 2004-2006 til instituttet.

Iranere.
Foto: Doria Steedman

I *Iran* har Dansk Institut for Menneskerettigheder siden 2001 sammen med Den Islamiske Menneskerettighedskommission i Iran arbejdet på at skabe rammerne for en dansk-iransk menneskerettighedsdialog. Baseret på positive erfaringer fra den indledende fase har Udenrigsministeriet anmodet Institut for Menneskerettigheder om at fortsætte denne dialog under Det Arabiske Initiativ. Ændrede politiske vilkår i Iran siden det iranske parlamentsvalg i februar 2004 og usikkerhed omkring forhandlinger vedrørende det iranske atomprogram har vanskeliggjort dialogen, men den søges videreført. Samtidig har Institut for Menneskerettigheder indledt et projekt i samarbejde med blandt andet Shahid Beheshti Universitetet i Teheran. Projektets mål er at styrke respekten for menneskerettigheder og fremme arbejdet med Irans ratifikation af FN's Torturkonvention. Projektet samfinansieres med Holland.

Der er bevilget 3,95 millioner kroner for 2004-2005 til dialogprojektet og 580.000 kroner for samme periode til projektet vedrørende torturkonventionen.

Jordans daværende minister for administrative reformer
Dr. Zu'bi og ombudsmand Hans Gammehtof-Hansen.
Foto: Scanpix

I *Jordan* har Folketingets Ombudsmand efter anmodning fra den jordanske regering givet juridisk assistance til de jordanske bestræbelser på at etablere en ombudsmandsinstitution. Den foreløbige kulmination på det gode dansk-jordanske samarbejde er, at der blev afholdt en konference i Jordan i oktober 2004, hvor repræsentanter for landets regering, parlament, dommerstand, civilsamfund og medier sammen med særligt inviterede gæster fra den øvrige del af regionen havde rig lejlighed til at drøfte ombudsmandstanken. De kunne også stille spørgsmål til den danske, den norske, den estiske, den albanske og den marokkanske ombudsmand om deres erfaringer med en ombudsmandsinstitution i vidt forskellige politiske, nationale og religiøse sammenhænge. En ny ombudsmandskonference forventes afholdt i efteråret 2005, og hvis det går, som den jordanske regering planlægger, vil den nye jordanske ombudsmand være blandt deltagerne. Det er forhåbningen, at de jordanske erfaringer vil spredes til andre lande i regionen som led i konferencen i 2005. Ombudsmandsinstitutionen er en vigtig del af den jordanske regerings reformdagsorden, som blandt andet også omfatter en styrkelse af, kvinders og børns rettigheder styrkes. I den forbindelse planlægges i samarbejde med en række danske organisationer støtte til det jordanske Family Protection Department, der som det eneste af sin art i den arabiske verden tager sig af voldsramte kvinder og børn.

Der er foreløbig bevilget 3,65 millioner kroner for 2004-2005 til ombudsmandsprojektet og 7 millioner kroner for 2005-2006 til projektet vedrørende kvinders og børns rettigheder.

med EU, hvilket vil stille store krav til det syriske samfund. Den syriske regering er derfor interesseret i at modtage støtte blandt andet til uddannelsesområdet, den administrative sektor og udvikling af den private sektor.

De *regionale indsatser* omfatter foreløbig et regionalt medieprogram koordineret af medieorganisationen International Media Support. Indsatserne bliver udført af danske, internationale og arabiske medieorganisationer i fællesskab og har blandt andet til formål at styrke arabiske

Distriktsregeringens
hovedsæde i Sana'a, Yemen.
Foto: Mogens Blom

I *Yemen* er der opnået enighed med den yemenitiske regering om et program med fem hovedtemaer: Demokratiudvikling og parlamentarisme, decentralisering og lokal deltagelse, overholdelse af menneskerettigheder, kvinders rettigheder, og fri presse. Specifikke projekter er under forberedelse og involverer en række danske institutioner og NGO'er. En delegation fra det danske Folketing har besøgt Yemen for at etablere et partnerskab med det yemenitiske parlament. Danmarks Journalisthøjskole støtter udviklingen af et medieprogram, der involverer statslige såvel som private medier. Kommunernes Landsforening bidrager til at udvikle et projekt, der skal støtte Yemens kommunalreform. Og Mellemfolkeligt Samvirke, Røde Kors og Dansk Institut for Menneskerettigheder er involveret i at forberede støtte på menneskerettighedsområdet. Endelig er der indgået en aftale med en engelsk NGO og en dansk partner om at gennemføre et stort projekt rettet mod kvinders rettigheder, fokuseret på vold mod kvinder, tidlige ægteskaber og kvinders adgang til arbejdsmarkedet.

Der er foreløbig bevilget 4,28 millioner kroner for 2004-2006 til medieprogrammet, 3,9 millioner kroner for 2004-2007 til Dansk Røde Kors' kapacitetsopbygning af Yemens Røde Halvmåne og 8,2 millioner kroner for 2004-2008 til projektet vedrørende kvinders rettigheder. Der forventes desuden en bevilling på 3 millioner kroner over to-tre år til parlamentarisk samarbejde og en bevilling på omkring 10 millioner kroner for 2004-2008 til decentraliseringsprojektet.

journalistforbund, producere fælles børne-tv-programmer og fremme arabiske journalisters faglige færdigheder.

Et regionalt ungdomsprogram er under udvikling, og pilotprojekter vil blive iværksat i løbet af 2005. Det undersøges tillige, om det er muligt at udvikle et regionalt menneskerettighedsprogram, ligesom der er foreløbige planer om et regionalt kvindeprojekt, i første omgang dækkende Nordafrika.

Den danske multilaterale indsats – fokus og konkrete aktiviteter

EU's Strategiske Partnerskab med Middelhavsområdet og Mellemøsten
Regeringen lancerede i 2003 idéen om en samlet strategi for EU's forbindelser med Mellemøstregionen.

Det er regeringens målsætning at fremme og udvikle EU's støtte til reformer i Mellemøstregionen og at styrke den politiske dialog mellem EU og de arabiske lande og Iran. På Det Europæiske Råd i Thessaloniki i juni 2003 lykkedes det for Danmark at få skabt opbakning til et nordisk-baltisk forslag om partnerskaber for fremskridt og reform med lande i den arabiske verden og Iran. I efteråret 2003 deltog Danmark aktivt i

Egyptiske beduiner med mobiltelefon og pc i Sahara. / Foto: H. Sifton

at udarbejde en rapport om en styrkelse af EU's forbindelser med de arabiske lande og Iran. Rapporten dannede grundlag for EU's videre arbejde med reformer i den arabiske verden og Iran.

Efter en række konsultationer med de arabiske lande i første halvår af 2004, herunder besøg af den danske udenrigsminister i Jordan, Egypten og Syrien, vedtog Det Europæiske Råd i juni 2004 EU's Strategiske Partnerskab med Middelhavsområdet og Mellemøsten. Hermed var arbejdet med det danske initiativ fuldbåret i form af en ny strategisk ramme for EU's fremtidige reformsamarbejde med Mellemøstregionen.

Den betydelige forskel i karakteren og omfanget af EU's eksisterende samarbejder med henholdsvis Middelhavsområdet og Golfregionen indebærer, at gennemførelsen af Det Strategiske Partnerskab vil være forskellig for de to områder. EU's Middelhavssamarbejde består allerede af en

række forskellige aktiviteter i form af Barcelona Processen (se faktaboks), hvorimod samarbejdet med Golflandene kun er i sin spæde begyndelse. Derfor lægges der nu flest kræfter i at udvikle det sidstnævnte samarbejde.

For så vidt angår Golfområdet, pågår der for tiden en dialog om mulige nye samarbejdsområder, både i forhold til regeringer og civilsamfund. Tanken er at udvikle landespecifikke handlingsplaner og regionale tiltag. Samtidig er forhandlingerne om en handelsaftale mellem EU og Sammenlutningen af Golfstater (GCC) fremskredne og vil muligvis kunne afsluttes i nærmeste fremtid.

EU's samarbejde med Middelhavslandene er allerede veludbygget gennem associeringsaftaler og Barcelona Processen. Gennemførelsen af EU's Strategiske Partnerskab i Middelhavsområdet vil derfor hovedsageligt ske ved tilpasning og fokusering af de eksisterende muligheder baseret på de politiske prioriteter i EU's Strategiske Partnerskab.

Regeringen vil fortsætte det aktive engagement med at støtte reformdagsordener i den arabiske verden ved hjælp af den videre gennemførelse af EU's Strategiske Partnerskab. Der er tale om en langsigtet proces, som skal evalueres første gang på Det Europæiske Råd i juni 2005. I første omgang er det ambitionen at udvikle et tættere samarbejde mellem

Barcelona Processen blev iværksat i november 1995 for at skabe et tættere samarbejde mellem EU-landene og de andre lande ved Middelhavet.

I dag er der 35 medlemmer af Barcelona Processen – de 25 EU-lande og 10 partnerlande: Marokko, Algeriet, Tunesien, Egypten, Israel, Det Palæstinensiske Selvstyre, Jordan, Syrien, Libanon og Tyrkiet. Libyen er observatør.

Barcelona Processen omfatter tre brede samarbejdsområder ("kapitler"):

- Det politiske og sikkerhedsmæssige område.
- Det økonomiske, handelsmæssige og udviklingsmæssige område.
- Det sociale, kulturelle og menneskelige område.

Barcelona Processen er enestående, fordi det er det eneste regionale forum, hvor både Israel og otte arabiske Middelhavslande deltager.

Barcelona Processens største succes er, at der er indgået aftaler mellem EU og hver enkelt partner. Det skal gradvist føre til en stor frihandelszone mellem de 35 lande. Desuden har Processen været en ramme for EU's omfattende udviklingsbistand til partnerne. Med etableringen af Anna Lindh Fonden for Dialog mellem Kulturer i 2005 tager Barcelona Processen et stort skridt frem mod en bedre forståelse af hinandens kulturer, civilisationer og religioner.

Valdag i Damaskus, Syrien. / Foto: Doug Scott

EU og Golflandene og at videreudvikle og øge reformdagsordenen i EU's eksisterende Middelhavssamarbejde.

I forbindelse med udviklingen af EU's ramme for fremtidig bistand til regionen vil man endvidere fra dansk side arbejde aktivt for, at reformdagsordenen og politiske incitamenter indarbejdes på en måde, så reformvenlige lande i regionen prioriteres i forbindelse med udbetaling af EU-støtte.

Forum for regionalt samarbejde i Mellemøsten

Regeringen støtter et ambitiøst forsøg på at fremme et regionalt forum for samarbejde og sikkerhed i Mellemøstregionen.

Der er et åbenlyst behov for at udvikle et forum for regionalt samarbejde, der kan håndtere spørgsmål om fred, sikkerhed, dialog og udvikling i hele Mellemøstregionen. En række forskere, parlamentarikere og embedsmænd fra Mellemøsten, Nordafrika, Europa, USA og Canada har med støtte fra den danske regering udarbejdet et første udkast til et regionalt charter for samarbejde og sikkerhed i Mellemøstregionen. Charteret blev færdiggjort på et seminar i København 3.-4. oktober 2003, hvor der fra dansk side blev givet tilsagn om at støtte den videre proces.

Idéen med charteret er at etablere en regional dialog om økonomiske, sociale og sikkerhedspolitiske spørgsmål. Foruden de berørte lande vil andre lande, som har betydning for regionen, kunne tilslutte sig dette samarbejde. Inspirationen til charteret er hentet i blandt andet FN's charter og eksisterende regionale samarbejdsorganisationer som ASEAN, EU, OSCE og OAS.

En vigtig forudsætning for, at et regionalt samarbejde kan realiseres, er, at initiativet udgår fra og forankres i landene i regionen. Der lægges således ikke op til et europæisk eller vestligt initiativ. Det vigtigste er at få igangsat en regional proces, der gennem det fornødne politiske engagement kan skabe rammerne for en mere regelmæssig dialog.

På seminaret i København var der udbredt enighed om, at tiden var inde til at undersøge den politiske interesse for konceptet. Man opfordrede Danmark og Canada til at præsentere tankerne for landene i regionen på officielt niveau.

En række fælles dansk-canadiske konsultationer i regionen i foråret 2004 viste, at der er en interesse for at videreføre arbejdet, om end man i første omgang ønsker at lægge charteret til side for at drøfte de bredere koncepter for samarbejde og sikkerhed i regionen. Alle de besøgte lande anerkender imidlertid behovet for et forum og viser tydelig interesse for charteret.

En række lande i Middelhavsområdet og Golfregionen har tilkendegivet, at de ønsker at spille en særlig rolle sammen med Canada og Danmark i det videre arbejde. Man satser nu på at videreudvikle projektet blandt regionale forskningsinstitutioner og tænketanke med tilknytning til regeringer. En række seminarer er ved at blive arrangeret i 2005 i

samarbejde med et konsortium af tre-fire betydningsfulde institutioner i regionen. Målsætningen er fortsat på sigt at involvere egentlige regeringsrepræsentanter med henblik på, at processen kan videreføres på regeringsniveau.

NATO's samarbejde med den arabiske verden

Danmark bidrager aktivt til at fremme NATO's samarbejde og dialog med de arabiske lande.

På NATO's topmøde i Istanbul 28.-29. juni 2004 var der enighed om at opprioritere NATO's samarbejde med Mellemøstregionen. Man besluttede sig for at udbygge NATO's eksisterende Middelhavsdialog – med Algeriet, Egypten, Israel, Jordan, Marokko, Mauretanien og Tunesien – og at etablere et tilsvarende nyt samarbejde med Golflandene (Istanbul Cooperation Initiative).

Samarbejdet vil være praktisk orienteret og bygge på NATO's militære kompetencer, herunder forsvarsreformer, terrorismebekæmpelse, øvelses- og træningsaktiviteter, ikke-spredning af masseødelæggelses-våben, grænsesikkerhed og civilt beredskab. Samarbejdet vil være åbent for alle interesserede lande baseret på en individuel tilgang og med valgfrihed for, hvor langt man vil udstrække samarbejdet.

De konkrete bestræbelser for at udbygge NATO's samarbejde med Mellemøstregionen vil blive iværksat i løbet af efteråret 2004, og fra dansk side overvejes det nøje, hvordan man kan bidrage aktivt til den videre proces, eventuelt med udgangspunkt i dansk ekspertise fra arbejdet i Østeuropa under Partnerskab for Fred. Foreløbig har man fra dansk hold indgået et strategisk samarbejde med Spanien for at styrke NATO's Middelhavsdialog.

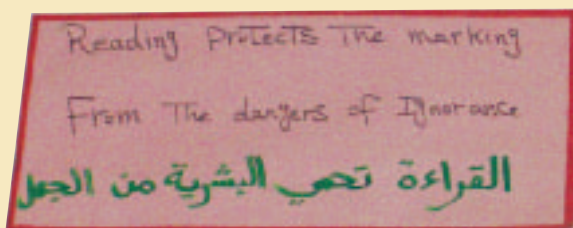
Det lange sigt

Det Arabiske Initiativ er en langsigtet satsning. Danmark og EU kan aktivt understøtte reformbevægelser i Mellemøsten, men den grundlæggende moderniseringskraft skal komme fra regeringer og civilsamfund i regionen. Der er ingen simple genveje til demokratisering og reformer. Bestræbelserne kræver dialog, engagement og tålmodighed.

Støtten til progressive reformer i den arabiske verden og udviklingen af tættere forbindelser mellem Danmark, Europa og den mellemøstlige region er en afgørende udenrigspolitisk udfordring. Det vil den forblive i mange år fremover. Den danske regering er indstillet på at fortsætte sit engagement for fred og udvikling i Mellemøsten. Det skylder vi vores arabiske naboer – og det skylder vi os selv.

Moské med minaret i Kairo, Egypten. / Foto: T. Allofs

Skoleskilt i Kairo:

“Reading Protects The marking [mankind] From The dangers of Ignorance” –

“Læsning beskytter menneskeheden mod uvidenhedens farer”.

Det Arabiske Initiativ

Udgiver

Udenrigsministeriet

Omslagsdesign

Designgrafik

Design

Designgrafik på forlæg af Thorup Grafik

Tryk

Schultz Grafisk

Yderligere eksemplarer kan rekvireres hos
denmark.dk's netboghandel på netstedet
www.danida-publikationer.dk eller på
telefonnumrene 1881 (opkald fra Danmark)
og +45 7010 1881 (opkald fra udlandet)

ISBN 87-7667-143-7 (trykt version)

ISBN 87-7667-144-5 (elektronisk version)

Januar 2005

Udenrigsministeriet
Asiatisk Plads 2
1448 København K
Tlf.: 33 92 00 00
Fax.: 32 54 05 33
E-mail: um@um.dk
Internet: www.um.dk

ISBN 87-7667-143-7 (trykt version)
ISBN 87-7667-144-5 (elektronisk version)

